

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Центр міжнародної безпеки та партнерства
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

**ТРАНСКОРДОННА БЕЗПЕКА:
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ, СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ, ГУМАНІТАРНИЙ ТА
ЕКОЛОГІЧНИЙ ВИМІР**

Міжнародна науково-практична конференція

21 квітня 2017 року

Львів – 2017

точки зору спотворюються інвестиційні рішення, коли компанії здійснюють свій бізнес на основі податкових, а не комерційних міркувань.

В справі подолання цих викликів, на нашу думку, важливого значення набуває скорочення «дистанції» між економікою та етикою, коли культурно-ціннісні постулати доповнюють, а часом і визначають правові форми регулювання господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Корнейчук Б. Этическая экономия М.И. Туган-Барановского и вызовы глобального развития // Вопросы экономики. – 2014. – № 12. – С. 124.

2. В Україні 165 громадян і 195 компаній мають офшорні рахунки, Panama Papers // iPress.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipress.ua/news/zhurnalisty_opublikuvaly_chergovi_dokazy_164999.html.

*Андрій Лозинський,
канд. істор. наук, доцент,*

*Михайло Нагірняк,
канд. істор. наук, доцент,*

Володимир Балябас,

канд. істор. наук,

Львівський державний університет

безпеки життєдіяльності

м. Львів

ТРАНСКОРДОННИЙ ВИМІР «УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ» НАПЕРЕДОДНІ ТА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Висвітлення політичних подій пов'язаних з підготовкою та проведенням Першої світової війни (1914–1918 рр.) сьогодні залишається предметом активного вивчення істориками та представниками інших гуманітарних наук. За останні десятиліття нагромадився величезний масив різних праць, що потребує

грунтового аналізу, систематизації й творчого переосмислення з метою визначення головних здобутків, прогалин і перспектив подальшого дослідження проблем транскордонного виміру «українського питання» у політиці іноземних держав напередодні і в роки війни. Це питання розглядалось у різних вимірах, під різним кутом зору, піднімаючи різнопланові проблеми, здебільшого, національно-політичного й територіально-адміністративного характеру, адже Україна займала центральне місце у Східній Європі, де розгорнулася головна драма конфліктів на початку ХХ ст. З цього приводу польський дослідник української історії Л. Васілевські зауважував: «уже сам факт, що на українській етнографічній території влада належала двом державам, мав міжнародне значення і породжував можливість, якщо не потребу, використання української справи у цілях закордонної політики» [9, с. 43].

Проблеми міжнародних відносин європейських держав наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. знайшла певне відображення у працях сучасних українських та зарубіжних науковців: Л. Дещинського, В. Кондратюка, В. Литвина, М. Литвина, Я. Малика, А. Панчука, У. Уськи, А. Боханова, С. Волкова, С. Кащенко, М. Флорінського, Ш. Мунчаєва, В. Устінова, А. Уткіна, М. Говарда, Т. Снайдера, Н. Стоуна, Дж. Террейна та ін.

«Українське питання» в європейській транскордонній політиці стало однією з провідних тем вітчизняної історіографії. Серед монографічних публікацій останніх років варто відзначити спільну роботу В. Солдатенка і В. Головченка [1], де наголошується, що «українське питання» було одним з найгостріших і, водночас, найзаплутаніших феноменів підготовки Першої світової війни. Дослідники доводять, що Україна стала одним із головних об'єктів реалізації далекосяжних планів ворогуючих блоків, ключовим центром визрівання масштабних суспільних потрясінь, у ході яких визвольний рух переріс в українську національну революцію, прискоривши процес відродження нації в різних сферах її життєдіяльності.

Певне значення для досліджуваної проблеми мають праці І. Барана, В. Левандовського, І. Лозинської, О. Мазура, В. Матвієнка, М. Несука, О. Реєнта та ін., в яких розкривається зміст і характер транскордонної політики західних держав стосовно українських земель напередодні і в роки війни. Автори всебічно аналізують

сутність політичних подій і дипломатичних інтриг навколо «українського питання» наголошуючи, що український чинник із наближенням війни набрав дедалі більшої ваги у тодішній європейській політиці. Крім цього, вони зазначають, що обидва ворогуючі блоки відстоювали винятково власні інтереси і були байдужими до проблем та запитів українців, незважаючи на заяви про визволення малих народів, до яких відносили й українців. На прикладі розвитку подій автори наголошують, що це була повна демагогія, за якою приховувалося прагнення залучити на свій бік українців використавши їхні матеріальні й людські ресурси у боротьбі з противниками. Українські землі мали для обох супротивників не тільки геополітичне, але й економічне значення.

Щодо планів та мотивації дій російського царського уряду стосовно українських земель, погляди вітчизняних науковців В. Ботушанського, В. Верстюка, О. Гриніва, В. Передерка; росіян А. Бахтуріной, І. Міхутіной, В. Шацілла та ін. майже однакові. На їх думку, успішний розвиток українського руху в Галичині й Буковині та поширення громадсько-політичних зв'язків із Наддніпряниною перетворювалися на серйозну загрозу для імперських інтересів т. зв. «русскава міра». Тому знищення бази національного руху в Галичині було однією з основних причин вступу Росії у війну.

Питанням українського чинника в системі транскордонних політичних інтересів Берліна і Відня присвячена монографія О. Кураєва [4], де досліджується динаміка планів Німеччини та Австро-Угорщини, щодо українського національного руху в 1914–1918 рр. У праці зазначається, що вага українського чинника в міжнародній політиці поступово зростала: від туманних обіцянок українським політикам врахувати інтереси українців у протистоянні з поляками у Східній Галичині, до готовності визнати суверенітет України, в разі його проголошення у Наддніпрянщині.

Деякі аспекти планів Німеччини щодо українських земель в контексті міжнародної транскордонної геополітики знайшли певне висвітлення у працях вітчизняних істориків Д. Буріма, І. Ветрова, Ю. Мицика, Т. Себти, С. Трояна; росіян Ю. Кудріної, Б. Туполева та ін. Їх автори тенденційно наголошують на прагненні Німеччини перетворити українські землі на свою колонію, а також повторюють зроблений ще за радянських часів доктором історичних наук І. Кулиничем [3] висновок про те, що німецька експансія розпочалася

задовго до війни через економічні важелі впливу, зокрема, сільськогосподарський потенціал України. Однак, різні новітні дослідження [8; 2] переконують, що Берлін ще до початку війни мав конкретний план щодо українських земель. Його суть полягала у створенні декількох буферних держав, тісно пов'язаних з Німеччиною військово-політичними, економічними, культурними відносинами.

Чималу увагу українські історики звертають на питання австрійської політики у вирішені долі українських земель. Але перебільшенням, на думку доктора історичних наук, завідувача відділу історії України XIX – початку XX ст. Інституту історії України НАН України О. Реєнта [6, с. 34], видається твердження професора В. Сарбея, що вже напередодні війни «австро-угорські власті у «своїх» українцях вбачали ворогів через їхнє природне прагнення, возз'єднання з більшою частиною свого народу, яка перебувала під владою Російської імперії», а тому уряди обох монархій «воєнне становище збиралися використати і для того, щоб назавжди покінути з національно-визвольними змаганнями українців» [7, с. 296]. У новітніх дослідженнях українського дипломата, кандидата історичних наук С. Попика [5], навпаки, переконливо показано намагання Відня активізувати український національний рух в австрофільському напрямі.

Свої інтереси щодо України, крім царської Росії, намагалися втілити й інші провідні учасники Антанти – Велика Британія та Франція. Ці аспекти знайшли певне відображення в працях М. Держалюка, Ю. Довгана, В. Косика, О. Кучика, Н. Городньої та ін.

Таким чином можна констатувати, що на основі проведеного аналізу літературних джерел, різні аспекти висвітлення сутності транскордонного виміру «українського питання» на початку XX ст. викликало неабияку зацікавленість у вітчизняних та зарубіжних науковців. Дослідники почали розглядати важливі питання місця України в контексті зовнішньої політики провідних європейських держав, наголошуючи на ключовому значенні «українського питання» у протистоянні Троїстого союзу і Антанти напередодні та в роки Першої світової війни.

Список використаної літератури

1. Головченко В. І. Українське питання в роки Першої світової війни: монографія / В. І. Головченко, В. Ф. Солдатенко. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 448 с.

2. Дунаева Ю. Исследование Ф.Фишера о Первой мировой войне и европейская историография / Юлия Дунаева // ПЕРСПЕКТИВЫ. Фонд исторической перспективы. 04.12.2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.perspektivy.info/print.php?ID=315699>.

3. Кулинич І. М. Україна в загарбницьких планах німецького імперіалізму (1900–1914 рр.) / І. М. Кулинич. – К. : Вид-во АН УРСР «Наукова думка», 1963. – 216 с.

4. Кураєв О. О. Політика Німеччини й Австро-Угорщини в Першій світовій війні: український напрямок / О. О. Кураєв; Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 2009. – 456 с.

5. Попик С. Д. Українці в Австрії, 1914-1918. Австрійська політика в українському питанні періоду Великої війни / С. Д. Попик. – Чернівці : Золоті литаври, 1999. – 236 с.

6. Реєнт О. Україна в період Першої світової війни: історіографічний аналіз / О. Реєнт // Укр. іст. журн. – 2004. – № 4. – С. 3–37.

7. Сарбей В. Г. Національне відродження України / В. Г. Сарбей. – К. : Вид. дім «Альтернативи», 1999. – 336 с.

8. Федюшин О. Украинская революция. 1917–1918 / О. Федюшин; пер. с англ. Л. А. Игоревского. – М. : ЗАО Центрполиграф, 2007. – 334 с.

9. Wasilewski L. Kwestia ukraińska jako zagadnienie międzynarodowe / Leon Wasilewski. – Warszawa : [s. n.], 1934. – 146 s.

*Михайло Мацяк
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
м. Львів*

СУЧАСНІ ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ ЯК ТРАНСКОРДОННА ЗАГРОЗА БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВ

Однією із найважливіших чи навіть фундаментальних проблем науки про міжнародні відносини, на протязі усього її існування, традиційно є проблема міжнародних конфліктів і міжнародної

ЗМІСТ

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТРАНСКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ	4
<i>Кучик О., Мальський М.</i> Переосмислення безпекового виміру співробітництва України з державами Центральної та Східної Європи на сучасному етапі	4
<i>Тодоров І.</i> Українсько-словацьке транскордонне співробітництво в контексті сучасних безпекових викликів	7
<i>Федина С.</i> Фактор кордону у гібридній війні (український контекст)	11
<i>Лазебник Л.</i> Етичні постулати транскордонної безпеки	14
<i>Лозинський А., Нагірняк М., Балябас В.</i> Транскордонний вимір «українського питання» напередодні та в роки Першої світової війни у світлі сучасних досліджень	17
<i>Мацяк М.</i> Сучасні збройні конфлікти як транскордонна загроза безпеці держав	21
<i>Цибран Н.</i> Концептуальні підходи до вивчення конфліктів	25
<i>Соснін О., Повидиш В.</i> Юридична освіта як визначальний фактор інформаційно-комунікаційної безпеки при формуванні засад транскордонного співробітництва	29
<i>Антонишин Т.</i> Міграційні виклики сучасній системі регіональної та глобальної безпеки: історична ретроспектива та сучасний стан	35
<i>Земан І.</i> Правові засади транскордонного співробітництва України	38
<i>Шипка Р.</i> Окремі питання кібербезпеки	41
<i>Гутник В.</i> До питання кваліфікації збройного конфлікту в Україні 2014/16 та його впливу на міграційні процеси в Європі	44
<i>Гогоша О.</i> Україна–НАТО: перспектива взаємовигідної співпраці	48
<i>Поліщук К.</i> Вплив транснаціональної організованої злочинності на ерозію традиційних безпекових підходів	51
<i>Вовк Р.</i> Проблеми захисту інформаційного простору України	54
<i>Бесчекова К.</i> Міграційні потоки у ХХІ столітті та їх зв'язок з транснаціональними злочинними угрупованнями на прикладі Великобританії	58
<i>Артюхова Ю.</i> Особливості та класифікація сучасних загроз національній та міжнародній безпеці	61